Eduskunnan talousvaliokunnalle

Viite: HE 96/2026 vp.

Keskuskauppakamarin lausunto hallituksen esityksestä laeiksi kirjanpitolain, kaupparekisterilain 11 §:n ja tilintarkastuslain muuttamisesta

Keskuskauppakamari kiittää eduskunnan talousvaliokuntaa mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi kirjanpitolain, kaupparekisterilain 11 §:n ja tilintarkastuslain muuttamisesta (HE 96/2026 vp). Lausuntonamme esitämme kunnioittavasti seuraavan.

Yleistä

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettaviksi kirjanpitolakia, kaupparekisterilakia ja tilintarkastuslakia. Tilinpäätös ja toimintakertomus laadittaisiin ja ilmoitettaisiin rekisteröitäväksi digitaalisessa muodossa, jos kirjanpitovelvollinen on rekisteröity osakeyhtiönä tai se on avoin yhtiö tai kommandiittiyhtiö, jonka kaikki vastuunalaiset yhtiömiehet ovat osakeyhtiöitä. Niin ikään tilinpäätösmerkintä ja tilintarkastuskertomus laadittaisiin digitaalisesti. Ehdotuksella pantaisiin täytäntöön tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimiseen ja julkistamiseen liittyviltä osin yhtiöoikeutta koskeva direktiivi.

Keskuskauppakamari kannattaa tavoitetta siirtyä tilinpäätösraportoinnissa kohti digitaalista raportointia. Siirtyminen digitaaliseen tilinpäätösraportointiin on omiaan parantamaan taloudellisen tiedon hyödynnettävyyttä eri käyttötarkoituksiin sekä varmistamaan datan oikeellisuutta. Pidemmällä aikavälillä digitaalinen tilinpäätösraportointi voi myös vähentää yritysten hallinnollista taakkaa.

Siirtymävaiheessa uudet vaatimukset tulevat kuitenkin aiheuttamaan hallinnollista taakkaa ja järjestelmäkustannuksia yrityksille, taloushallintopalvelujen tarjoajille, ohjelmistotoimittajille ja tilintarkastajille. Siksi on tärkeää, että digitaaliseen tilinpäätösraportointiin liittyvä siirtymäaika on riittävän pitkä, ja että raportoinnin alkuvaiheessa mahdollisista teknisistä ongelmista aiheutuneista ilmoitusten myöhästymisistä ei automaattisesti seuraa sanktioita. Hallinnollisen taakan vähentämisen tavoitteen näkökulmasta Keskuskauppakamari pitää myös tervetulleena PRH:lle ehdotettua velvollisuutta tarjota pien- ja mikroyrityksille muunninpalvelua tilinpäätösten muuntamiseen.

Keskuskauppakamari pitää tärkeänä, että digitaaliseen tilinpäätösraportointiin siirtyessä lainsäätäjä ja viranomaiset sitoutuvat laajasti yhden luukun periaatteeseen. Tärkeää on

myös se, että lainsäädäntö on riittävän joustavaa, jotta se mahdollistaa yhtiö- ja rekisterikäytäntöjen kehittymisen teknologisen kehityksen myötä.

Digitaaliseen muotoon liittyvistä vaatimuksista

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että digitaalinen tilinpäätös tulisi laatia XHTML-muotoisena ja tilinpäätöksen tiedot olisi merkittävä iXBRL-merkinnöin. Ehdotettu muoto ja merkintätapa vastaa EU-sääntelyssä pörssiyhtiöiden konsernitilinpäätösten ja kestävyysraportointiyhtiöiden kestävyysraporttien muotoa ja merkintätapaa. Keskuskauppakamarin käsityksen mukaan EU-sääntely ei edellytä tätä, vaan kyse on kansallisesta valinnasta, joka liittyy ainakin osin hallitusohjelman tavoitteeseen edistää yhteiskunnan digitalisaatiota.

Keskuskauppakamari kiinnittää huomiota siihen, että tekoälysovellukset ovat parin viime vuoden aikana kehittyneet erittäin nopeasti. Keskuskauppakamari pitää todennäköisenä, että iXBRL-merkintöjen tuottama lisäarvo vähenee jo lähivuosina olennaisesti, kun tekoälysovellukset voivat poimia tiedot tilinpäätöksistä myös ilman iXBRL-merkintöjä. Tietojen poimintaa voisi helpottaa pelkästään sillä, että rekisteröitävältä tilinpäätökseltä edellytettäisiin haun mahdollistavaa muotoa (esim. tekstimuotoinen pdf-tiedosto kuvamuotoisen pdf-tiedoston sijaan).

iXBRL-merkintöjen yksityiskohtaisuuden taso vaikuttaa olennaisesti siihen, kuinka paljon hallinnollista taakkaa digitaalinen tilinpäätösraportointi jatkossa aiheuttaa. Merkintöjen yksityiskohtaisuuden osalta kyse ei ole vain kertaluonteisesta taakasta, vaan vuosittain toistuvasta taakasta. On oletettavaa, että taloushallinnon ohjelmistot pystyvät jatkossa merkitsemään tuloslaskelman, taseen ja rahoituslaskelman automaattisesti, mutta tilinpäätöksen liitetietojen tai toimintakertomuksen merkitseminen tulee hyvin todennäköisesti edellyttämään myös sellaista manuaalista työtä, jota on vaikea automatisoida.

Keskuskauppakamari pitää siksi tärkeänä, että tässä vaiheessa iXBRL-merkintöjä ei edellytetä tehtäväksi laajemmin kuin, mikä on ehdottoman välttämätöntä. Kysymystä iXBRL-merkintöjen yksityiskohtaisuuden tasosta ei Keskuskauppakamarin näkemyksen mukaan tulisi myöskään jättää yksinomaan PRH:n päätöksen varaan, vaan asiasta tulisi säätää lain tasolla. Sääntelyn ajantasaisuutta suhteessa teknologiseen kehitykseen tulisi myös arvioida säännöllisesti.

Tilinpäätöksen allekirjoittamisesta ja tilintarkastuksesta

Hallituksen esityksen perustelujen (s. 33–34) mukaan esityksellä ei ole tarkoitus muuttaa oikeustilaa tilinpäätöksen allekirjoittamisen osalta. Perustelujen mukaan ”[v]irallisena tilinpäätöksenä pidetään yhtiökokouksessa vahvistettua ja hallituksen sekä

mahdollisen toimitusjohtajan allekirjoittamaa tilinpäätöstä. Digitaalinen tilinpäätös, joka toimitetaan PRH:lle, on juridiselta luonteeltaan jäljennös.”

Keskuskauppakamari kannattaa edellä kuvattua perustelujen kirjausta, sillä se jättää tilaa yhtiö- ja tilintarkastuskäytäntöjen kehittymiselle ja mahdollistaa siirtymisen aidosti digitaaliseen tilinpäätökseen siinä vaiheessa, kun se on teknologisesti järkevää ja mahdollista. Esimerkiksi digitaalisen tillinpäätöksen sähköiseen allekirjoittamiseen liittyy Keskuskauppakamarin käsityksen mukaan vielä avoimia kysymyksiä.

Keskuskauppakamari huomauttaa kuitenkin, että ehdotetut säännökset eivät vaikuta olevan täysin linjassa hallituksen esityksen perustelujen kanssa, sillä säännökset edellyttävät digitaalisesti raportoivan yrityksen laatimaan tilinpäätöksensä digitaalisessa muodossa (esim. 1. lakiehdotuksen 3 luvun 8 §:n 3 momentti).

Hallituksen esityksessä ehdotetut säännökset eivät myöskään vaikuta olevan täysin johdonmukaisia sen suhteen, mikä tilinpäätösversio (hallituksen ja toimitusjohtajan allekirjoittama vai digitaalinen) on tilintarkastuksen kohteena. Myös se, missä määrin tilintarkastuksen tulee kohdistua iXBRL-merkintöihin, jää Keskuskauppakamarin käsityksen mukaan avoimeksi. Keskuskauppakamari katsoo, että tilintarkastuksen tulee kohdistua hallituksen ja toimitusjohtajan allekirjoittamaan ja yhtiökokouksessa vahvistettavaan tilinpäätökseen.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Ville Kajala
Johtava asiantuntija